

Заклучение. Проведенное исследование позволило установить, что Витебская область располагает значимым промышленным потенциалом, дающим ее экономике возможность устойчиво функционировать. Особую роль в его наращивании играет развитие таких отраслей, определяющих индустриальную специализацию региона, как нефтеперерабатывающая промышленность, деревообработка, легкая и пищевая промышленности, промышленность стройматериалов. Положительной динамике развития промышленного комплекса Витебщины и экономики региона в целом способствует проводимая здесь последовательная инвестиционная политика.

Список литературы

1. Витебская область: регион больших возможностей. – Витебск: ОДО «Дивимакс», 2015. – 90 с.
2. Трацевская, Л.Ф. Социально-экономический потенциал и проблемы устойчивого развития Витебской области / Л.Ф. Трацевская // Право. Экономика. Психология. – 2015. – № 2. – С. 15 – 24.

ЭТНІЧНАЯ ІДЭНТЫЧНАСЦЬ ЯК З’ЯВА СУЧАСНАГА ГРАМАДСТВА

*С.Р. Туболец
Віцебск, ВДУ імя П.М. Машэрава*

Сучасныя працэсы глабалізацыі свету шматгранна ўздзейнічаюць на чалавечую супольнасць. Адным з важных момантаў з’яўляецца разбурэнне захаваных выразных дзяржаўных і культурных межаў, якія падзяляюць і падтрымліваюць нацыянальныя супольнасці. Усё больш моднымі і рэальна даступнымі становяцца падарожжы па розных кутках свету, кантакты з прадстаўнікамі іншых культурных груп, спажыванне культурнага прадукту, заснаванага на экзатычных традыцыях. У свядомасці асоб усё меншае значэнне на ўсведамленне адзінства аказвае ўяўленне аб тэрытарыяльнай супольнасці. У той жа час, змены ў жыцці сучасных дзяржаў выклікаюць імкненне іх насельніцтва захоўваць і развіваць уласныя культурныя каштоўнасці. Гэта спараджае ўсплёск цікавасці да этнічнай ідэнтычнасці, увагу людзей да нацыянальных звычаяў, праяўлення сябе як прадстаўніка этнічнай суполкі. Ацэньваючы дадзены працэс у цэлым як пазітыўны, адзначым, што, пры некаторых умовах, ён можа весці да канфліктаў, як унутры дзяржаў, так і паміж імі.

Такім чынам, праблемы этнічнай ідэнтычнасці выключна актуальныя для поліэтнічных дзяржаў, да якіх адносіцца і Рэспубліка Беларусь. Асабліва важна фарміраванне «нармальнай» - пазітыўнай этнічнай ідэнтычнасці. Яна ўключае пазітыўныя адносіны да свайго народа пры адначасовым пазітыўным дачыненні да іншых этнічных супольнасцей [3]. Гэта магчыма пры мэтанакіраваным, шматаспектным фарміраванні этнічнай ідэнтычнасці, заснаванай на спазнанні і прыняцці сваёй культуры ў параўнанні з іншымі культурамі.

Мэта даследавання – даследаванне сутнасці этнічнай ідэнтычнасці як з’явы сучаснага грамадства.

Матэрыял і метады. Аб’ект даследавання: сучаснае грамадства. Прадмет даследавання: этнічная ідэнтычнасць. Матэрыялам для аналізу паслужылі працы замежных і айчынных педагогаў, псіхолагаў, філосафаў, якія тычацца праблемы фарміравання этнічнай ідэнтычнасці (А.У. Бяляева, В.У. Грыцэнка, М.П. Дзенісюк, К.В. Кім, Г.П.Арлова, Т.Г. Стэфаненка). Метады даследавання: тэарэтычны аналіз, сінтэз, параўнанне, абагульненне.

Вынікі і іх абмеркаванне. “Этнічнасць” і “этнічная ідэнтычнасць” уваходзяць у навуковы асяродак у 50-я гады ХХ ст. Этнічная ідэнтычнасць разумеецца як частка сацыяльнай ідэнтычнасці, а менавіта – уяўленне чалавека пра сябе як пра члена пэўнай этнічнай групы разам з эмацыянальным і каштоўнасным значэннем, якія прыпісваюцца гэтаму членству. Звычайна індывід пазітыўна ацэньвае сваю этнічную групу. Гэта натуральны сацыяльна-псіхалагічны механізм, які забяспечвае асабе самапавагу, а групе - захаванне этнічнай культуры, перадачу яе наступным пакаленням.

Аналіз структуры этнічнай ідэнтычнасці быў праведзены Т.Г. Стэфаненка [4]. Яна выдзеліла два асноўных кампанента: кагнітыўны (як веды і ўяўленні пра асаблівасці уласнай групы і ўсведамленне сябе яе членам на аснове этнадыферэнцыйных прыкмет) і афектыўны (як пачуццё прыналежнасці да групы, адзнака яе якасцей, стаўленне да сяброўства ў ёй). Такім

чынам, кагнітыўны кампанент разглядаецца як рацыянальны, а афектыўны – як эмацыйны, што ў пэўнай ступені базуецца на кагнітыўным.

Моц любога грамадства ў яго яднанні. Кансалідацыю беларускага грамадства, фарміраванне грамадзянскай самасвядомасці мы бачым у цеснай сувязі з этнічнай ідэнтычнасцю. Так, дадзеныя перапісу насельніцтва, праведзенага ў 2009 г. паказалі, што амаль 84% жыхароў Беларусі адносяць сябе да карэннай нацыянальнасці – беларусаў. Да рускіх аднеслі сябе крыху больш за 8% жыхароў, палякаў – 3%, украінцаў – каля 2%. На тэрыторыі краіны на момант перапісу пастаянна пражывалі прадстаўнікі каля 140 нацыянальнасцей і народнасцей. Па дадзеных перапісу, роднай для 60% насельніцтва з’яўляецца беларуская мова, але дома большасць жыхароў краіны (70%) размаўляюць на рускай. За перыяд 1999-2009 гг доля этнічных беларусаў, для якіх роднай была беларуская мова, скарацілася з 85,6% да 60,8%, адначасова доля этнічных беларусаў, што размаўляе на рускай мове дома, узрасла з 58,6% да 69,8% [3].

Мы бачым, што большасць грамадзян адносіць сябе да беларускай культуры. Пры гэтым, калі этнічнасць ўспрымаецца як прыродная характарыстыка, то культурная ідэнтыфікацыя – вынік свядомага выбару. Тут важна звярнуць увагу на канцэпцыю развіцця ў чалавека, у прыватнасці, дзіцяці, усведамлення прыналежнасці да нацыянальнай групы. Упершыню яна прапанаваная Ж. Піяжэ, які вылучыў тры этапы ў развіцці этнічнай прыналежнасці: у 6-7 гадоў набываюць першыя фрагментарныя ведаў аб сваёй этнічнай прыналежнасці; ў 8-9 гадоў выразная ідэнтыфікацыя са сваёй этнічнай групай на падставе нацыянальнасці бацькоў, месца пражывання, роднай мовы; у 10-11 гадоў этнічная ідэнтычнасць фарміруецца ў поўным аб’ёме.

У далейшых даследаваннях адзначаецца, што працэс этнічнай ідэнтычнасці падлетка не скончаны, гэта дынамічнае ўтварэнне. Моцны ўплыў на яго аказвае асяроддзе пражывання: поліэтнічнага або манаэтнічнага. У першым выпадку ў індывіда больш магчымасцяў для параўнання сваёй і іншых этнічных груп, такім чынам набываюць ведаў. У выпадку адсутнасці зносін паміж этнасамі, назіраецца памяншэнне цікавасці да ўласнай этнічнасці. Н.П. Дзенісюк [2] паказвае, што, ў індывідаў, якія жывуць сярод групы, этнакультурна блізкай, усведамленне ўласнай этнічнасці не становіцца жыццёва важнай праблемай.

У станаўленні асобы выключна вялікая роля этнічнай ідэнтычнасці, паколькі яна выконвае шэраг важных функцый, што садзейнічаюць сацыялізацыі: арыентуе ў навакольным свеце праз адносна спарадкаваную інфармацыю; задае агульныя жыццёвыя каштоўнасці; абараняе, адказваючы не толькі за сацыяльнае, але і фізічнае самаадчуванне. Трэба звярнуць увагу і на зафіксаванае ў сацыялагічных даследаваннях рознае разуменне этнічнай ідэнтычнасці старэйшым пакаленнем і моладзю. Калі старэйшае пакаленне на першае месца вылучае любоў да краіны, гонар за яе, то моладзь больш індывідуальна (у тры разы часцей), аднак гордасць ў яе выклікае гісторыя і этнакультурная самабытнасць Беларусі.

Шэраг сацыялагічных даследаванняў, праведзеных у Рэспубліцы Беларусь, сведчаць аб тым, што пераважная большасць грамадзян не толькі не ўлічваюць ў паўсядзённым жыцці нацыянальных фактараў, але і не надаюць ім ніякага значэння пры выбары сяброў і знаёмых, спадарожніка жыцця, на працы і ў іншых выпадках ўзаемадзеяння з людзьмі [2]. Этнацэнтрызм для грамадзян дзяржавы, пакуль што, не характэрны, ён існуе толькі на ўзроўні побыту (як нацыяналістычная непрыязнасць, забабоны). Аднак у свеце назіраецца фарміраванне і развіццё этнічнай ідэнтычнасці ў форме этнаэгаізму, этнічнага фанатызму. Сучасныя сусветныя падзеі падкрэсліваюць важнасць аналізу і ўліку такіх этнічных працэсаў.

Заклучэнне. Такім чынам, этнічная ідэнтычнасць выступае аб’ектыўным з’явай сучаснага грамадства. Яна праходзіць шэраг этапаў фарміравання, дазваляе чалавеку знайсці сябе ў сацыяльнай жыцця. Для беларусаў характэрна неадназначнае разуменне сваёй этнічнай ідэнтычнасці маладым пакаленнем і старэйшым. Існаванне ў краіне двухмоўя, несупярэчлівасці беларускай культуры і культур нацыянальных меншасцяў дзяржавы стрымліваюць усведамленне ўласнай ідэнтычнасці як жыццёва важную праблему.

Спіс літаратуры

1. Гриценко В.В. Этническая идентичность и социально-психологическая адаптация // Известия саратовского университета. 2006. Т. 6. Серия Философия. Психология. Педагогика. Вып. 1–2. С. 62–70.
2. Денисюк, Н.П. Формирование этнической идентичности в современных условиях / Н.П. Денисюк // Веснік БДУ. Сер. 3. 2013. – № 3. – С. 86–89.
3. Население Беларуси Электронный ресурс. режим доступа <https://ru.wikipedia.org/wiki/>. – Дата доступа: 24.12.2015.
4. Стефаненко Т.Г. Этнопсихология: учебник. Издание 4-е, испр. и доп. М.: Аспект Пресс, 2009. – 368 с.